

VILTVÅRD, FÅNGST & FÄLLOR

BERNT KARLSSON Telefon 0910-58 04 31 eller 070-33 00 633
Svensk Jakt, Norrlandsredaktionen, Svanström 17, 936 91 Boliden.

Runt om i Sverige finns många människor som arbetar med viltvård på olika sätt. I en serie artiklar träffar vi några av de riktiga entusiasterna.

I en viltvårdares marker:

Håll vildsvinen sysselsatta!

På Hargs bruk vid Upplandskusten har jaktförvaltaren Carl Pfeiff utvecklat en metod som gör det möjligt att hålla en stark vildsvinsstam utan allt för stora jordbruksskador. Ett viltvårdsarbete som även lett fram till en ny typ av foderautomater.

FOTO: BERNT KARLSSON

Där vildsvinen bökat för att komma åt de begärliga majsbornen har även stora stenar fått maka på sig.

Med sina drygt 30 000 hektar, varav 21 400 hektar utgörs av produktiv skogsmark, är Hargs bruk en av landets största privatägda fastigheter.

Hit kom Carl Pfeiff som nytutexaminerad viltmästare 1989 och fick ta över ansvaret för jakten, viltvården och jordbruket. Redan då fanns frilevande vildsvin på Harg och stammen har sedan ökat stadigt.

Den årliga avskjutningen har legat på cirka 100 vildsvin. I år räknar Carl med att siffran ska stiga till 120.

Hargs marker är till stor del utarrenderade till olika jaktlag. Men bruket har också egna marker, där man

salubjuder jakt på vildsvin, hjortvilt och änder.

Tidigare bedrevs även omfattande uppfödning av änder, men numera köper Carl Pfeiff utsättningsfärdiga sådana för att späda på det naturliga andbeståndet i Hargs vidsträckta vatten, som inte bara omfattar insjöar och stora skärgårdsområden. På Harg finns också ett stort antal anlagda, små viltvatten med en sammanlagd areal på omkring 45 hektar.

Stödutfodring har alltid varit en naturlig del av viltvården, både för att kunna hålla goda viltstammar och begränsa skadorna på grödor.

– När jag kom till Harg fanns det bara gamla engelska foderautomater att tillgå, berättar Carl. De fungerade dåligt och gick ofta sönder. Dessutom var det omöjligt att få tag på reservdelar.

Resultatet blev att Carl började bygga egna foderautomater. Det började med utfodringsautomater för änder.

Ett 20-tal vildsvin har jobb i två–tre timmar på två kilo majs som spridits ut runt foderautomaten.

Målet var att få fram tillförlitliga maskiner som gick i ur och skur.

När sedan vildsvinen gjorde sitt intåg i mitten på 1990-talet fick foderautomaterna utökad användningsområde. På Harg utfodras vildsvinen året om, sommar som vinter.

Tre modeller

Först byggde Carl bara foderautomater till Hargs bruk, sedan till kompisar. Ryktet spred sig och snart stod Carl med beställningar upp till örönen.

– Då knallade jag upp till vd:n och frågade om jag fick lov att starta en firma och börja sälja viltfoderautomater, berättar Carl.

Och på den vägen är det.

Genom firma Pfeiffs feeder AB tillverkas och säljs idag tre typer av foderautomater – PE 140, PE 500 och PE 1 000. Det är kompletta foderautomater med foderbehållare i polyeten, där den motordrivna foderspridaren sitter fastmonterad undertill. Modellbeteckningarna anger behållarens volym: 140, 500 respektive 1 000 liter.

Med hjälp av en timer kan foderautomaterna ställas in för upp till 30

fodergivor per dygn. Mängden foder per giva kan varieras från en sekund till 59 sekunder. Tre sekunder motsvarar en spridning av cirka ett kilo spannmål. Dessutom kan antalet givor vari-

eras för olika tider och dygn. Timern är inkapslad i en vattentät låda. Den är försedd med backup-batteri som gör det möjligt att byta batteri utan att inställningarna ändras.

En foderautomat för vildsvin bör vara stabil med väl förankrade stödben och foderbehållaren placerad högt över marken.

Carl Pfeiffs foderspridare drivs med ett vanligt tolv volts bilbatteri.

FOTO: BERNT KARLSSON

Förutom alla naturliga vatten och skärgårdsområden finns det en mängd anlagda, små viltvatten på Harg.

FOTO: BERNT KARLSSON

När det gäller fältfågel är det viktigt att tänka på att det måste finnas bra skydd intill foderplatserna.

➔ Spridaren är helgjuten i polyeten och drivs av en kraftfull motor. Kraftkällan är ett vanligt tolv volts bilbatteri. Spridningsdiametern kan varieras mellan 10 och 40 meter genom att spridarplattan justeras i höjdlid.

Foderautomaterna levereras med den benmodell kunden önskar. För änder, fältfågel eller fisk är galvaniserade stälben att föredra. För utfodring av vildsvin och annat klövvilt krävs en mera stabil konstruktion med tryckimpregnerade stolpar och strävor.

Ganska dyra

Foderautomaterna PE 500 och PE 1000 ställer sig emellertid ganska dyra. Priserna ligger strax under, respektive strax över 10 000 kronor. Dessutom tillkommer frakt.

Den minsta modellen, PE 140, är en nyhet för i år och kostar komplett med ben och foderspridare monterad på en blå plasttunna 6 300 kronor.

För den enskilde jägaren/viltvårdaren finns dock ett billigare alternativ. Det är PE 360 som kostar 4 750 kronor. För de pengarna får man själva "hjärtmuskeln" till de större foderautomaterna, det vill säga foderspridaren med

motor och timer. Sedan kan man själv montera den på valfri behållare.

PE 360 levereras med batteriklämmor, anslutningskabel, rostfria fästbultar och tätningsmassa och kan monteras på exempelvis ett sopkärl eller en plasttunna.

Små portioner

Tekniken att kunna fördela fodret i små portioner över stor yta har visat sig speciellt värdefull när det gäller vildsvinen. Vildsvinen utfodras uteslutande med majs och varje fodergiva är på cirka två kilo.

Carl använder sig av flera olika automater, som alla är inställda på att ge fyra givor per natt men vid olika tidpunkter.

Foderautomaterna är placerade i skogsterräng på särskilt iordningställda platser, som kan nås med bil. En viktig detalj när foder ska fyllas på.

Automaterna sitter högt – foderspridaren befinner sig 130 centimeter över marken – och foderbehållaren står på stadiga ben, som är väl förankrade i marken. Det är nödvändigt, eftersom vildsvin är så starka. Skulle de få tag i foderbehållaren skulle de sannolikt

förstöra den – om den överhuvudtaget gick att återfinna.

För vildsvinen har Carl justerat foderspridaren så att den kastar fodret ungefär med 15 meters radie. Det gör att fodret sprids på 700 kvadratmeter.

Håller sig sysselsatta

– Det är viktigt att sprida majsen över stor yta, säger Carl. Då får vildsvinen arbeta för att hitta fodret och håller sig sysselsatta med detta. Ett 20-tal vildsvin har jobb i två-tre timmar på två kilo majs.

Att hålla vildsvinen sysselsatta på foderplatserna är viktigt, för det innebär samtidigt att man håller dem borta från jordbruksmarken.

– I kombination med vaktjakt vid odlingarna är det den viktigaste anledningen till att vi lyckats med kombinationen att ha en stark vildsvinsstam men små jordbruksskador, säger Carl. För i skogen gör vildsvinen ingen skada, snarare nytta.

– Jag har ständig kontakt med jordbruksarrendatorerna och så snart det börjar uppträda vildsvin på fälten sätter jag en jägare där. Vildsvin är mycket känsliga för jakt. En sugga som exempelvis får en av sina kultingar bortskjuten på ett fält håller sig sedan borta därifrån under lång tid.

Stöd, inte gödning

Carl vill också gärna debattera utfodring av vildsvin rent generellt.

– Min filosofi är att utfodringen ska vara ett stöd – och det gäller inte bara vildsvin utan allt vilt överhuvudtaget. Majsen som vi ger till vildsvinen kan ju betraktas som godis. Vintertid kompletterar vi också utfodringen med potatis, men merparten av vad djuren stoppar i sig ska komma från naturens eget skafferier.

– Man får ju ibland höra talas om hur folk formligen vräker ut mat åt vildsvinen. Men då handlar det enligt min mening inte om stödutfodring, då göder man vildsvinen. □